

LASTENSUOJELUN LAATUPÄIVÄT

Järvenpää 30.9.2010

Lotta Silvennoinen

Auttavatko kansalliset laatusuositukset kuntaa varmistamaan laadukkaan ja vaikuttavan lastensuojelutyön?

Vaikuttavan työn edellytykset lastensuojelussa

- Pysyvä kelpoisuusehdot täyttävä henkilöstö
- Riittävät resurssit
- Osaamisen kehittämisestä huolehtiminen
- Lastensuojelutyötä tukeva johtamismalli
- Riittävä palveluvalikko
- Palvelujen oikea-aikainen ajoitus
- Tutkitun tiedon hyödyntäminen

Ehkäisevä lastensuojelu

- Perheiden ensisijainen tuki
- Kunnan järjestettävä palvelut siten, että lastensuojelun asiantuntijat pystyvät antamaan konsultaatiota peruspalvelujen asiantuntijoille
- Aikuisille suunnatuissa palveluissa lisätään lastensuojelulain toteuttamisen edellyttämää osaamista ja varmistetaan yhteistyön toimivuus

Lastensuojelun vireille tulo ja asiakkuuden alkaminen

- Lastensuojeluilmoitukset ja muut vireille tulot käsiteltävä keskitetysti tai
- Varmistettava muutoin, että asiakkuuden käynnistymiseen liittyvät kriteerit yhtenäiset
- Lsl 26 §: lastensuojelutarpeen selvitys tehtävä ellei ilmoitus selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin

Lastensuojelutarpeen selvitys

- Tehdään kunnissa keskitetysti tai muutoin varmistetaan, että asiakkaaksi ottamisen kriteerit yhtenäiset
- Lsl 34 §: avohuollon tukitoimet järjestettävä viipymättä, jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä taikka lapsi vaarantaa terveyttään tai kehitystään
- Läheisverkosto kartoitetaan jo selvityksen aikana
- Kun perheen kanssa työskentelevä viranomainen ilmoittajataho, otetaan lähtökohtaisesti mukaan selvityksen tekemiseen

Asiakkaaksi ottaminen

- ASIAKKAAKSI EI SAA OTTAA, JOS PERUSTEITA ASIAKKUUTEEN EI OLE
- ASIAKKAAKSI OTETTAVA, JOS PERUSTEET ON
- LIIAN MYÖHÄINEN ASIAKKUUS: lasta ei voida enää auttaa avohuollon tukitoimin
- TURHA ASIAKKUUS: perhe ei tarvitse vastuusosiaalityöntekijän tukea, palvelut hoidettavissa ehkäisevän lastensuojelun kautta

Avohuolto

- Suunnitelmallinen työskentely
- Riittävä palveluvalikoima tarvittaessa alueellisen yhteistyön kautta
- Kunnissa varmistettu, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä saa järjestettyä sopivat, riittävät ja oikea-aikaiset palvelut

HE 137/2010 vp

**Parhailaan eduskunnan
käsiteltävänä**

**Uudistus tarkoitettu
tulemaan voimaan
1.1.2011**

36 § 2 mom.

- **Lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut on järjestettävä sen mukaisesti kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on arvioinut niiden tarpeen lapsen tai vanhemman asiakassuunnitelmassa**

Voimassa olevat säännökset, jotka turvaavat lapselle välttämättömät palvelut:

- Kunnan on huolehdittava siitä, että lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa oleva tarve edellyttää (11 § 1 mom.)
- Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen (11 § 2 mom.)

Voimassa olevat säännökset...JATKUU

- Lastensuojelussa on valittava käytettävistä keinoista se, joka parhaiten auttaa lapsen ja hänen perheensä ongelmien ratkaisua ja joka vähiten puuttuu perheen autonomiaan ja yksityisyyteen.

(Käy ilmi mm. 2 ja 4 §:stä)

Voimassa olevat säännökset...JATKUU

- Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin viipymättä, jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttä tai kehitystä (34 § 1 mom.)
- Lapsi on otettava huostaan ja järjestettävä sijaishuolto, jos em. kriteerein terveys tai kehitys vaarantuu vakavasti. Lisäksi edellytetään, että avohuollon tukitoimet eivät ole tarkoituksenmukaisia tai ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja että sijoitus on lapsen edun mukaista. (40 §)

Voimassa olevat säännökset...JATKUU

- Avohuollon tukitoimia on järjestettävä tarvittaessa lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma huomioon ottaen. (36 § 1 mom.)
- Tukitoimia ovat: SHL 17 §:n 1 ja 2 mom. mainitut palvelut (kotipalvelu, päivähoito, toimeentulotuki etc.)
- sekä mm. 1) tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittelyyn 2) lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, asunnon ja ammatin hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä

Avohuollon tukitoimet...JATKUU

- 3) tukihenkilö tai –perhe
- 4) lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut
- 5) perhetyö
- 6) koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoitoon
- 7) vertaisryhmätoiminta
- 8) loma- ja virkistystoiminta

ELI

- Voimassa olevan lastensuojelulain perusteella lastensuojelun asiakasperheen tulisi jo nyt saada lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät palvelut

Jos uudistus toteutuu

- Tukitoimista tehtävä edelleen erillinen päätös
- Asiakas voi valittaa päätöksistä sen mukaan kuin niistä erikseen säädetään
- Asiakaslain mukaan asiakkaalla on oikeus saada päätös vaikka se olisi kielteinen
- Valitustien lisäksi aluehallintovirastojen ja Valviran mahdollista puuttua tilanteeseen, jos kunta ei noudata uutta säännöstä

Uudistuksen onnistunut toteuttaminen edellyttää

- Kuntien oltava tietoisia säännöksen vaikutuksista jotta välttyttäisiin turhilta valitusprosesseilta
- Työntekijöiden tehtävä suunnitella lapsen edun näkökulmasta, ei siten, että lähtökohtana kunnassa käytössä olevat palvelut. Suunnitelmaan kirjattava asiakkaan tarve sekä missä ajassa ja minkätyyppisellä palvelulla hoidettavissa
- Asiakkaiden tiedettävä oikeuksistaan
- **Ennakollinen valvonta ensisijaista = tiedotetaan mitä valvontaviranomaiset tekevät, jos säännöstä ei noudateta**

Mitä uudistuksella voitaisiin saavuttaa?

- Korostaa asiakassuunnitelman merkitystä ja asiakkaan osallistumista suunnitelman tekemiseen
- Korostaa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asemaa lapsen ja perheen palvelutarpeen arvioijana ja prosessin johtajana
- Luo myönteistä kuvaa lastensuojelusta (tukimuoto, jonka kautta saadaan varmistettua tarvittavat palvelut)
- Pakottaa kunnat noudattamaan lastensuojelulakia (vrt. korvamerkitty raha)
- Turvaa sosiaalihuollon palvelujen saatavuuden

Mitä uudistuksella voitaisiin saavuttaa?

- Oikea-aikaisesti annetun asiakkaiden tarpeita vastaavan tuen avulla voidaan välttää lapsen vaurioituminen ja raskaampien tukitoimien tarve

Erityistä huomioitavaa

- Koskee sekä lapselle että vanhemmalle annettavia sosiaalihuollon palveluja
- Jos vanhemmalla jo asiakassuunnitelma muualla kuin lastensuojelussa, vastuusosiaalityöntekijän arvioima tarve merkitään ensisijaisesti jo olemassa olevaan suunnitelmaan so. edellyttää yhteistyötä eri viranomaisten kesken
- Jos päätöksentekijä katsoo, että suunnitelma joltain osin perusteeton, otettava yhteyttä suunnitelman laatijaan – ei suunnitelmista poikkeavia päätöksiä omin päin

HUOM!

- Sosiaalityöntekijä arvioi sosiaalihuollon palvelujen tarpeen – terveydenhuollon ammattihenkilö terveydenhuollon palvelujen, **myös terveydenhuollossa otettava huomioon lastensuojelulain vaatimukset**
- **ja koulutoimi vastaa omista velvoitteistaan**
- Asiakkuuden kriteerit säilyisivät ennallaan, **lähtökohtana ehkäisevän lastensuojelun ensisijaisuus**
- **Kunta ei voi ennakoida raskaampien tukitoimien vähenemisestä aiheutuvaa kustannusten säästöä ennen kuin tarve tosiasiallisesti vähentynyt!**

LAATUSSUOSITUKSET

AIKATAULU:

**Kommentit syksyllä 2010,
käyttöön 2011**

Huostaanoton tarpeen arviointi, huostaanotto ja sijoituksen valmistelu

- Laki edellyttää, että:
- Huostaanotto toteutetaan ajoissa
- Lapselle ja perheelle riittävä tuki ja ohjaus prosessin aikana
- Vanhempien kuntoutumista tukevan asiakassuunnitelman laatiminen aloitetaan viimeistään huostaanottoa valmisteltaessa

Sijaishuoltoapaikka

- Mahdollisuus tutustua sijaishuoltoapaikkaan ennalta
- Avohuollon ja sijaishuollon yhteistyörakenteet varmistetaan
- Asiakassuunnitelman päivitys kaksi kertaa vuodessa sijoituksen käynnistyessä
- Perhehoidon osuuden vahvistaminen sijaishuollossa
- Valmennus, tuki ja koulutus
- Vähintään neljä kotikäyntiä sijaisperheeseen toiminnan käynnistyessä

Rajoitustoimenpiteet

- Sijaishuoltopaikat tekevät suunnitelman siitä, miten rajoitustoimenpiteiden käyttämistä voidaan välttää sekä
- Määrittelevät yksityiskohtaiset toimintakäytännöt toteutettavien rajoitustoimenpiteiden tueksi

Jälkihuolto

- Kunnassa nuorten tarpeiden mukaiset jälkihuoltopalvelut
- Jälkihuollon suunnittelu käynnistetään viimeistään puoli vuotta ennen sijaishuollon päättymistä
- Tapaamiset kerran kuussa
- Jälkihuollon päättymisen jälkeen nuori ohjataan tarvittavien palvelujen piiriin

Mitoitukset

- Sosiaalityöntekijöiden lisäksi kunnan käytössä oltava riittävä määrä sosiaaliohjaajia ja muita ammattilaisia
- 35 lasta/sosiaalityöntekijä, jos käytettävissä sosiaaliohjaajia
- Jos sosiaalityöntekijä vastaa lastensuojelutyöstä yksin, 20 lasta/sosiaalityöntekijä
- Perhekuntoutusta koko perheelle tarjoava ympärivuorokautinen yksikkö: 4 perhettä/8 työntekijää

Toimeenpano ja toteutumisen arviointi

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma keskeinen seurannan ja arvioinnin väline
- Toteutumisen arviointi jokaisen osa-alueen osalta
- Vertailukelpoinen tieto arvioinnin perusta

KIITOS